

СИСТЕМА ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВПЛИВУ НА ОСОБОВИЙ СКЛАД ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

УДК 355.231(477)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.345866>

Юрій Юрчак, старший викладач кафедри загальновійськових дисциплін
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9506-3228>

Анатолій Федорчук, начальник факультету безпеки державного кордону,
кандидат військових наук
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3369-8188>

Віталій Журавель, заступник начальника факультету безпеки державного кордону
з навчально-методичної роботи, кандидат військових наук, доцент
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4126-5414>

Юрій Михайлюк, начальник кафедри загальновійськових дисциплін,
доктор філософії зі спеціальності безпека державного кордону
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4926-4886>

СИСТЕМА ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВПЛИВУ НА ОСОБОВИЙ СКЛАД ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

У публікації змальовано комплексну систему протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад Державної прикордонної служби України деталізовано основні заходи, які реалізуються в рамках її окремих підсистем. Злагодженість та взаємодія складових цих підсистем формує систему протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад Державної прикордонної служби України. Запропонована система протидії негативному інформаційно-психологічному впливу передбачає впровадження комплексу заходів, спрямованих як на запобігання такому впливу, так і на вчасне виявлення та подальшу нейтралізацію його наслідків.

Ключові слова: інформаційно-психологічний вплив; інформаційно-психологічна операція; загальна тактика; об'єкт інформаційно-психологічного впливу; сценарій інформаційно-психологічного впливу; система.

Лім. 15.

Yurii Yurchak, Senior Lecturer of the Combined Arms Disciplines Department,
National Academy of the State Border Guard Service of
Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9506-3228>

Anatolii Fedorchuk, Head of the Faculty of State Border Security, Ph.D. (Military Sciences),
National Academy of the State Border Guard Service of
Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3369-8188>

Vitalii Zhuravel, Deputy Head of the State Border Security Faculty for
Educational and Methodological Work, Ph.D. (Military Sciences), Associate Professor,
National Academy of the State Border Guard Service of
Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4126-5414>

Yurii Mykhailiuk, Head of the Combined Military Disciplines Department,
Doctor of Philosophy in the speciality of State Border Security
National Academy of the State Border Guard Service of
Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4926-4886>

SYSTEM OF COUNTERING NEGATIVE INFORMATIONAL AND PSYCHOLOGICAL INFLUENCE ON THE PERSONNEL OF THE STATE BORDER SERVICE OF UKRAINE

The article describes a comprehensive system for countering negative informational and psychological influence on the personnel of the State Border Service of Ukraine, detailing the main measures implemented within its individual subsystems. The coherence and interaction of the components of these subsystems form a system for countering negative informational and

СИСТЕМА ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВПЛИВУ НА ОСОБОВИЙ СКЛАД ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

psychological influence on the personnel of the State Border Service of Ukraine. The proposed system for countering negative informational and psychological influence involves the implementation of a set of measures aimed at both preventing such influence and timely detection and subsequent neutralization of its consequences.

The effective counteraction to negative IPI is possible only if the resources of all authorized state authorities, law enforcement agencies, state media, etc., are combined. The proposed system for countering negative informational and psychological influence, which includes three basic subsystems, together with the scheme for implementing the system for countering negative IPI in relation to the personnel of the State Security Service of Ukraine, together represent a holistic conceptual approach to ensuring informational and psychological security.

Keywords: *informational and psychological influence; informational and psychological operation; general tactics; object of informational and psychological influence; scenario of informational and psychological influence; system.*

Постановка проблеми. Вивчення локальних воєн і збройних протистоянь на зорі XXI ст. показало, що докорінно змінилося розуміння основної цілі війни: тепер вона не зосереджується на прямому захопленні територій противника, а націлюється на психологічне зламання його опору, заміну військово-політичної верхівки та забезпечення панування в моральній, державно-політичній, господарській та інформаційно-комунікаційній галузях, запровадження контролю над ринками сировинних ресурсів і збуту продукції. За таких обставин набуття переваги у медійному середовищі перетворюється необхідною передумовою й невід'ємною складовою сучасних воєн і воєнних конфліктів [8].

Унаслідок поширення й постійного вдосконалення цифрових технологій спроможності інформаційно-психологічного впливу (ІПВ) щодо різних аудиторій (цільових груп) під час інформаційно-психологічних операцій (ІПО) сягнули принципово нового рівня. Масове застосування мережі Інтернет, вільна комунікація на соціальних платформах, застосування цифрового й супутникового телевізійного мовлення, а також електронної кореспонденції в мережевих середовищах мобільного зв'язку істотно розширюють набір інструментів проведення інформаційно-психологічних операцій і формують цілісне інформаційне середовище.

Аналіз регіональних воєн і збройних зіткнень на початку XXI ст. продемонстрував, що сутність ключової мети війни зазнала докорінних змін: інформаційно-психологічна операція трактується як сукупність узгоджених і скоординованих відповідно до цілей, задач, об'єктів і часових рамок інформаційних активностей, наступальних дій і заходів, які здійснюються одночасно або поетапно відповідно до єдиної концепції та плану з метою реалізації завдань інформаційно-психологічного впливу на чітко визначену цільову аудиторію [13]. У цьому контексті інформаційно-психологічний вплив розуміється як повний спектр форм, прийомів і методів цілеспрямованого (відкритого й латентного) впливу на особистісну, колективну та громадську свідомість за посередництвом мас-медіа та спеціалізовані канали комунікації (зокрема міжособистісні) шляхом формування й поширення цілеспрямовано опрацьованих відомостей з метою трансформації поведінки цільового об'єкта впливу [15].

Заходи інформаційно-психологічного характеру й пов'язані впливи в умовах сучасного середовища утворюють невід'ємний компонент збройного протистояння, втім, відмінно від збройних дій, не охоплюються застосуванням міжнародно-правових обмежень і заборон. Наразі не існує міжнародно-правових приписів, що у період миру надавали б юридично кваліфікувати навмисні заходи іноземної країни, націлені на завдання збитку, пов'язаного з інформаційною, психічною або будь-якій іншій складовій безпеки, як акти інформаційно-психологічної агресії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання протидії негативному інформаційно-психологічному впливу майбутніх офіцерів-прикордонників є предметом уваги численних науковців. Загальнотеоретичні аспекти протидії негативному інформаційно-психологічному впливу досліджували Г. Певцов, А. Феклістов, А. Антонов [7], дидактичних чинниках формування здатності до професійної реалізації (Г. Певцов, А. Гордієнко, С. Залкін, С. Сідченко, А. Феклістов, К. Хударковський) [15], інформаційно-психологічному пресингу під час перебування в неволі, способи протидії, спрямовані на протидію деструктивним інформаційним впливам у період збройного конфлікту, досліджували І. Воробйова, Я. Мацегора, І. Приходько та ін. [4].

Тривале провадження російською федерацією інформаційно-психологічних операцій на території України забезпечило їй відчутний пріоритет в інформаційній сфері та надало можливість істотно впливати на інформаційний простір держави. З метою сформувані в Україні та в українському суспільстві такий комунікаційний ландшафт, що сприятиме ефективній реалізації власної інформаційної політики й подальшому здійсненню ІПВ щодо населення країни або його окремих груп (цільових аудиторій), у тому числі особового складу сил безпеки й оборони, російська федерація застосовує сукупність прийомів, зокрема:

- розхитування чи фрагментація суспільства, навмисне провокування стану хаотизації, вибудовування взаємовиключних та конфліктних настанов на політичній, економічній, етнічній, соціальній, національній і релігійній основі;

- девальвація, спотворення та послаблення національних ціннісних орієнтирів, розмивання консолідуючої національної ідеї, спроби переспряму-

СИСТЕМА ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВПЛИВУ НА ОСОБОВИЙ СКЛАД ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

вати державу та суспільство у бік альтернативних геополітичних полюсів впливу;

- підігрів, стимулювання й створення видимості законності сепаратистських настроїв, прикритих риторикою захисту прав і свобод людини;

- вибудовування, утримання та матеріально-організаційне забезпечення мережі прихильників агресора ("п'ятої колонії") [11];

- насадження підходів до переходу від політики конструктивної взаємодії суспільства з центральними органами влади до відособлення, крайньої децентралізації, проголошення "розширеної співпраці" регіонів, підтримування намірів щодо формування різнотипних автономних утворень із наступним переходом до конфедеративної моделі державного устрою;

- виготовлення викривлених трактувань історичних подій, підміна історичних змістів, цілеспрямоване виховання молоді на штучно сконструйованих образах і псевдоісторичних прикладах минувшини;

- заохочення зміни освітньої парадигми в соціумі, відхід від фундаментальної й цілісної підготовки на користь фрагментарності та прикладної орієнтації, підживлення формування в молоді "кліпового" способу мислення, урізання обсягу викладання математики, логіки й технічних дисциплін;

- підштовхування поділу суспільства за конфесійною ознакою, розхитування автономії церкви;

- установлення непрямого контролю над інформаційними потоками, що транслиються засобами масової інформації, передусім електронними; переважання розважального контенту, здебільшого спрощеного, у поєднанні з регулярною демонстрацією сцен і фактів насильства, воєн і катастроф.

Специфічними ознаками реалізації ІПВ у сучасних умовах є:

- глобальність охоплення;
- тотальність дії;
- активне залучення науково-технічних досягнень у сфері інформаційних технологій;
- економічна раціональність і порівняно низька вартість;
- наявність сприятливих передумов для маскування та приховування істинних цілей;
- латентність підготовчої стадії та неочікуваність застосування;
- висока доступність (відносна простота поширення й значна складність контролювання цього процесу);
- керованість (реалізація впливу у визначений час і в заданих параметрах);
- відсутність потреби у фізичному вторгненні на територію супротивника та її окупації для досягнення поставлених цілей;
- труднощі здійснення міжнародного нагляду за створенням і застосуванням інформаційно-психо-

логічної зброї [14].

На сьогодні є підстави констатувати, що українська система інформаційної безпеки виявилася не в повній мірі готовою до знешкодження сучасних загроз і вимагає істотного удосконалення [15].

Мета статті. Визначення системи протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад державної прикордонної служби України.

Виклад основного матеріалу. Складність розпізнання проявів ІПВ, визначення його спрямування, а також відносно малі витрати при значній віддачі призводять до того, що ІПВ набуває статусу масового інструмента реалізації цілей не тільки в інформаційному вимірі, а й у воєнній сфері. Це зумовлює потребу вирішити завдання налагодження дієвої протидії негативним ІПВ, передусім щодо особового складу військових частин і підрозділів Державної прикордонної служби України [14].

Система протидії негативному інформаційно-психологічному впливу складається з трьох підсистем:

- усунення передумов реалізації негативного інформаційно-психологічного впливу;

- детектування (вияв) негативного ІПВ;

- практичне здійснення протидії негативному ІПВ.

Система протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад ДПСУ передбачає виконання комплексу заходів, що охоплюють як запобігання, так і виявлення та нейтралізацію впливу. До пріоритетних заходів протидії негативному ІПВ на особовий склад ДПСУ відносять:

- оцінювання суспільно-політичної та оперативної обстановки й об'єктивне доведення до особового складу фактичного стану справ;

- оцінювання можливих загроз для особового складу;

- розпізнавання індикаторів ІПВ (набір даних, що надходять крізь різні інформаційні канали (масовий характер), поява в повідомленнях деталей, відсутніх в офіційному (референтному) джерелі тощо);

- визначення часу старту ІПВ;

- документування перебігу ескалації ІПВ (варіація інтенсивності та способу подачі інформаційних матеріалів);

- окреслення цільової групи впливу (адресної аудиторії), на яку націлені інформаційні дії;

- виявлення каналів поширення впливу (основного та допоміжних);

- розпізнавання форматів, технік і маршрутів впливу (використання спеціальних методик і підходів, психотехнік);

- визначення походження (джерел) впливу [7];

- ідентифікація ініціаторів (авторів, координаторів) ІПВ і каналів їхнього фінансування;

СИСТЕМА ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВПЛИВУ НА ОСОБОВИЙ СКЛАД ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

опрацювання й реалізація пакета протидійних заходів.

До типових маркерів здійснення негативного ІПВ відносять:

збільшення потоку повідомлень негативного змісту з визначеною соціально-політичною та/або економічною орієнтацією;

наростання емоційної зарядженості інформаційних матеріалів;

посилення тенденційності та односторонності подачі;

примноження елементів сенсаційності в повідомленнях;

стрімке, лавинне прирощення числа інформаційних приводів;

синхронізацію змісту повідомлень у різних комунікаційних каналах;

навмисне таймування оприлюднення матеріалів;

публікацію відомостей у спеціально добраних рубриках із виразним негативним відтінком;

розповсюдження даних через веб-ресурси, що виконують роль “спеціалізованих” відкритих майданчиків для оприлюднення компрометуючих матеріалів;

коли джерелом інформації виступають особи або структури, діяльність яких пов’язана з іноземними спецслужбами;

коли функцію публікатора беруть на себе так звані “шоу-мени від політики” – одіозні, скандально відомі персонажі;

настирливе концентрування уваги об’єкта впливу на обставинах і подіях, свідомо конфліктогенних для України.

В умовах гібридних загроз інформаційно-психологічний вплив (ІПВ) стає масовим інструментом політичних і воєнних цілей. Через складність розпізнавання, багатоканальність і низьку вартість при високій віддачі виникає потреба у безперервній протидії негативному інформаційно-психологічному впливу, зокрема щодо особового складу ДПСУ. Запропонована цілісна система поєднує превенцію, раннє виявлення й практичне реагування, забезпечуючи керованість на всіх рівнях [6].

Підсистема превенції: зниження вразливості особового складу до старту кампаній. Завдання: регулярна оцінка суспільно-політичної та оперативної обстановки; об’єктивне інформування військовослужбовців; аналіз загроз для різних категорій і виокремлення ризик-груп. Інструменти: брифінги й внутрішні канали зі швидким зворотним зв’язком; мікромодулі з інформаційної гігієни та “пребункінгу”; постійний психологічний супровід зі фокусом на стресостійкість і критичне мислення. Юридична та етична бездоганність комунікацій підсилює довіру.

Підсистема детектування: раннє фіксування за-

пуску й ескалації негативних впливів за індикаторною моделлю. Моніторинг відкритих медіа, соцмереж/месенджерів, спеціальних майданчиків, звернень військових та внутрішніх сигналів. Ключові маркери: стрибок негативу, зростання емоційності, тенденційність і сенсаційність, лавина “інфоприводів”, синхронізація й таймування меседжів, негативні рубрики, активізація спецресурсів і одіозних публікаторів, сліди іноземних спецслужб. Результат – аналітична довідка: ситуація, загрози, аудиторії, канали, наративи, імовірні ініціатори та прогноз.

Підсистема реагування: своєчасна нейтралізація та відновлення інформаційно-психологічної рівноваги. Пакет дій: контрнативи й фактчекінг із короткими верифікованими повідомленнями; адресна психологічна підтримка ризик-груп; технічне демпфування шкідливих маршрутів і пріоритизація офіційних каналів; фіксація доказів (скріншоти, метадані, журнали) та взаємодія з компетентними органами. Після інциденту – оцінка ефективності, оновлення навчальних матеріалів і стандартних операційних процедур [10].

Процес і терміни: на етапі готовності – затвердження стандартних операційних процедур, 24/7 чергування, дашборд ризиків. Після тригерів: підтвердження інциденту й базова класифікація ≤ 2 год; розширена аналітика з аудиторіями/каналами/наративами та пропозицією рівня відповіді ≤ 6 год; запуск протидійного пакета – типово ≤ 24 год від старту ІПВ. Комунікація з особовим складом циклічна (фактаж, інструктаж, канали підтримки, FAQ); у перші 3–5 днів – щоденна переоцінка; закриття – підсумкова довідка та оновлення модулів.

Управління й ролі: командир (рішення й плани); заступник з МПЗ (координація трьох підсистем); офіцер інформаційної безпеки (моніторинг/аналітика); психолог (оцінка стану, інтервенції); прес-офіцер (єдина лінія повідомлень); юрист (правова коректність); оперативний черговий і штаб (оповіщення, журналювання). Для прозорості: реєстри ризиків та інцидентів, дашборд КРІ, уніфіковані шаблони довідок і рішень.

Оцінювання: середній час до виявлення та до запуску відповіді; динаміка обсягу й емоційності негативу у пріоритетних каналах; охоплення/залученість офіційних комунікацій; частка військових із мікро-навчанням і скрінінгом; агреговані індикатори стресу; частка інцидентів без повторної ескалації впродовж 30 днів. Це перетворює систему на контур безперервного вдосконалення.

Запуск за 120 днів: наказ, стандартні операційні процедури, ролі, базові тренінги й моніторинг; локалізація індикаторної моделі, внутрішній дашборд і сценарії реагування; командно-штабне відпрацювання 2 типових кейсів, стійкі маршрути психологічної допомоги; далі – аудит, корекція стандартних

СИСТЕМА ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВПЛИВУ НА ОСОБОВИЙ СКЛАД ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

операційних процедур, безперервне навчання та регулярна оцінка. Документи: карта загроз ІПВ, таймлайн інцидентів, рішення командира (відповідальні/строки), пакет комунікацій (брифінги, FAQ, повідомлення), післядіяльні звіти.

Таким чином, система з'єднує превентивні, діагностичні та відповідні заходи в єдиний керований цикл, підсилюючи стійкість підрозділів ДПСУ та забезпечуючи систематичну протидію негативному інформаційно-психологічному впливу з урахуванням реальних умов і досвіду останніх років [1].

Результативність охорони персоналу від негативного ІПВ досягається урахуванням специфіки та закономірностей психіки його сприйняття, неперервністю й структурованістю заходів морально-психологічного супроводу. Відтак у процесі формування протидії слід брати до уваги особливості перцепції відомостей: сучасні люди, що змалку перебувають у просторі телебачення та інших аудіовізуальних засобів масової інформації (ЗМІ), виробляють звичку до глибокого занурення у віртуальність, через що схильні розглядати довколишні об'єкти як другорядні або навіть ірреальні. Мережа Інтернет і телебачення виступають найпотужнішими інформаційними джерелами за спроможністю утримувати увагу реципієнта завдяки поєднанню візуальних і звукових образів та трансляції різноманітних подій і явищ у динаміці. Електронні ЗМІ, насамперед телебачення, здатні водночас породжувати ефект повного занурення та викликати стан емоційного заціпеніння. Як наслідок, особа поступово здатна втратити здатність передбачати розвиток подій і навіть власну короткотермінову перспективу, що фактично становить підґрунтя маніпуляційних технологій ІПВ [4].

Друковані ЗМІ поступаються Інтернет-мережі та телебаченню за швидкістю поширення відомостей, проте мають іншу виразну рису – аналітичну спрямованість. Публікації в газетах, журналах і брошурах переважно впливають на когнітивні структури адресата, тож запам'ятовуються триваліше. Ефективність заходів протидії можливо оцінити лише на основі документально зафіксованих змін у поведінці особового складу, що може проявлятися в:

- психогенних втратах серед особового складу частин і підрозділів, які зазнали впливу негативного ІПВ;
- рівні бойової готовності частин і підрозділів, що перебували під дією негативного ІПВ.

Вимірювання результативності заходів протидії негативному ІПВ доцільно здійснювати за методикою, наведеною в [2].

Дієва протидія негативному ІПВ стосовно особового складу ДПСУ не може бути гарантована лише силами й можливостями ДПСУ без залучення потенціалу державних інституцій, сил правопорядку,

державних ЗМІ тощо. Відтак координація органів військового управління з мас-медіа, інституціями громадянського суспільства та різноманітними громадськими об'єднаннями є ключовим засобом забезпечення особового складу від негативного інформаційно-психологічного впливу. Водночас необхідно враховувати, що коли джерелом ІПВ або каналом його ретрансляції виступають представники "п'ятої колонії", рівень загрози істотно зростає через недостатнє критичне осмислення окремих повідомлень, які ними поширюються [5].

Висновки. Сьогодні питання результативної протидії негативному інформаційно-психологічному впливу, передусім щодо особового складу військових частин і підрозділів ДПСУ, є вкрай нагальним, оскільки широкий діапазон загроз для інформаційно-психологічної безпеки зумовлює необхідність опрацювання дієвих методичних підходів і технічних систем, спрямованих на виявлення негативного інформаційно-психологічного впливу, окреслення його деструктивних характеристик та формування комплексу заходів протидії негативному інформаційно-психологічному впливу. Результативна протидія негативним ІПВ можлива лише за умови об'єднання ресурсів усіх уповноважених органів державної влади, правоохоронних структур, державних ЗМІ тощо. Запропонована система протидії негативному інформаційно-психологічному впливу, що включає три базові підсистеми, разом зі схемою впровадження системи протидії негативним ІПВ стосовно персоналу ДПСУ, у сукупності репрезентують цілісний концептуальний підхід до гарантування інформаційно-психологічної безпеки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васищев В., Денисенко Є. Теоретико-прикладні аспекти протистояння інформаційній агресії в умовах воєнного стану. *Сучасні технології забезпечення прикордонної безпеки*. 2023. (онлайн-публікація).
2. ВСТ 01.004.004-2014(01). Воєнна політика, безпека та стратегічне планування. *Інформаційна безпека держави у воєнній сфері. Терміни та визначення*. Київ, 2014. 22 с.
3. Курбан О.В. Сучасні інформаційні війни у мережевому он-лайн просторі: навч. посіб. Київ: ВІКНУ, 2016. 286 с.
4. Інформаційно-психологічна протидія в Національній гвардії України (психологічний аспект): монографія / І.В. Воробйова, Я.В. Мацегора, І.І. Приходько та ін.; за заг. ред. І.І. Приходька. 2-ге вид. Харків: Нац. акад. НГУ, 2016. 265 с.
5. Інформаційно-психологічна боротьба у воєнній сфері: монографія / Г.В. Певцов, А.М. Гордієнко, С.В. Залкін, С.О. Сідченко, А.О. Феклістов, К.І. Хударковський. Харків: Вид. Рожко С.Г., 2017. 276 с.
6. Історія інформаційно-психологічного протистояння: підруч. / Я.М. Жарков, Л.Ф. Компанцева, В.В. Остроухов та ін.; за заг. ред. Є.Д. Скулиша. Київ: Національна академія СБУ, 2012. 212 с.

СИСТЕМА ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВПЛИВУ НА ОСОБОВИЙ СКЛАД ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

7. Пєвцов Г.В., Феклістов А.О., Антонов А.В. Методичний підхід до визначення підрозділів для здійснення протидії негативному інформаційно-психологічному впливу противника на основі оцінювання їх спроможностей. *Наука і техніка Повітряних Сил ЗСУ*. 2021. Вип. 2(45). С. 10–17.

8. Юрчак Ю., Романишина Л. Актуалізація проблеми формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу в контексті інформаційної війни. *Науковий фаховий журнал СДПУ. Серія педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2023. № 5–6 (129–130). С. 261–270. DOI: 10.24139/2312-5993/2023.05-06/261-270. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/%D0%AE%D1%80%D1%87%D0%B0%D0%BA.pdf>

9. Юрчак Ю. Підготовка майбутніх офіцерів до протидії до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу в умовах інформаційної війни. *Науковий фаховий журнал СДПУ. Серія педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024. № 1–2 (135–136). С. 261–270. DOI: 10.24139/2312-5993/2024.01-02/064-081. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/04/%D1%8E%D1%80%D1%87%D0%B0%D0%BA.pdf>

10. Юрчак Ю. Шляхи формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу у полоні противника. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2024. № 2 (37). С. 274–291. DOI: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v37i2>

11. Юрчак Ю. Педагогічні умови підготовки майбутніх офіцерів до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу агресора в умовах інформаційної війни. *Молодь і ринок*, 2025. № 1(233), С. 168–173. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.322717>

12. Юрчак Ю. Експериментальне дослідження підготовки майбутніх офіцерів прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічного впливу на особовий склад. *Молодь і ринок*, 2025. № 2(234), С. 118–125. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.324544>

13. Юрчак Ю. Деякі методичні поради щодо формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічного впливу на особовий склад. *Молодь і ринок*, 2025. № 7–8 (239–240), С. 159–164. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.340081>

14. Юрчак Ю. Використання моделі формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічного впливу на особовий склад. *Академічні студії цюквартальний науково-педагогічний журнал*, 2025. № 2, С. 53–60. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2025.2.8>

15. Yurchak Yu. Specificity of informational and psychological countermeasure of propaganda for personal membership during the first world war. *Pedagogy and Education Management Review*, 2024. No. 3(17), С. 28–34. DOI: <https://doi.org/10.36690/2733-2039-2024-3>

REFERENCES

1. Vasyshchev, V. & Denysenko, Ye. (2023). Teoretyko-prykladni aspekty protystoiannia informatsiini ahresii v umovakh voiennoho stanu [Theoretical and applied aspects of countering information aggression under martial law]. *Modern technologies for ensuring border security*. (online

publication). [in Ukrainian].

2. VST 01.004.004-2014(01). Voienna polityka, bezpeka ta stratehichne planuvannya [Military policy, security and strategic planning]. *Information security of the state in the military sphere. Terms and definitions*. Kyiv, 2014. 22 p. [in Ukrainian].

3. Kurban, O.V. (2016). Suchasni informatsiini viyny u mrezhevomu on-lain prostori: navch. posib. [Modern information wars in the network online space: training manual]. Kyiv, 286 p. [in Ukrainian].

4. Informatsiino-psykholohichna protyidiia v Natsionalnii hvardii Ukrainy (psykholohichniy aspekt): monohrafiia [Information and psychological counteraction in the National Guard of Ukraine (psychological aspect): monograph]. I.V. Vorobiova, Ya.V. Matshehora, I.I. Prykhodko et al; (Ed.). I.I. Prykhodko. *Second edition*. Kharkiv, 2016. 265 p. [in Ukrainian].

5. Informatsiino-psykholohichna borotba u voiennoi sferi: monohrafiia [Information and psychological struggle in the military sphere: monograph]. H.V. Pievtsov, A.M. Hordiienko, S.V. Zalkin, S.O. Sidchenko, A.O. Feklistov, K.I. Khudarkovskyi. Kharkiv, 2017. 276 p. [in Ukrainian].

6. Istoriia informatsiino-psykholohichnoho protyborstva: pidruch. [History of information and psychological confrontation: manual]. Ya.M. Zharkov, L.F. Kompantseva, V.V. Ostroukhov et al.; (Ed.). Ye.D. Skulysh. Kyiv, 2012. 212 p. [in Ukrainian].

7. Pievtsov, H.V., Feklistov, A.O. & Antonov, A.V. (2021). Metodichniy pidkhid do vyznachennia pidrozdiliv dlia zdiisnennia protyidi nehatyvnomu informatsiino-psykholohichnomu vplyvu protyvnyka na osnovi otsiniuvannia yikh spromozhnosti [Methodical approach to determining units to counter the negative information and psychological impact of the enemy based on assessing their capabilities]. *Science and technology of the Air Force of the Armed Forces of Ukraine*. Vol. 2(45). pp. 10–17. [in Ukrainian].

8. Yurchak, Yu. & Romanyshyna, L. (2023). Aktualizatsiia problemy formuvannia hotovnosti maibutnikh ofitseriv-prykordonnykiv do protyidi nehatyvnomu informatsiino-psykholohichnomu vplyvu v konteksti informatsiinoi viyny [Updating the problem of forming the readiness of future border guard officers to counter negative informational and psychological influence in the context of information warfare]. *Scientific professional journal of the SSPU. Series pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*. No. 5–6 (129–130). pp. 261–270. DOI: 10.24139/23125993/2023.05-06/261-270. [in Ukrainian].

9. Yurchak, Yu. (2024). Pidhotovka maibutnikh ofitseriv do protyidi do protyidi nehatyvnomu informatsiino-psykholohichnomu vplyvu v umovakh informatsiinoi viyny [Preparation of future officers to counter negative informational and psychological influence in the context of information warfare]. *Scientific professional journal of the SSPU. Series pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*. No. 1–2 (135–136). pp. 261–270. DOI: 10.24139/231 25993/2024.01-02/064-081. [in Ukrainian].

10. Yurchak, Yu.M. (2024). Shliakhy formuvannia hotovnosti maibutnikh ofitseriv-prykordonnykiv do protyidi nehatyvnomu informatsiino-psykholohichnomu vplyvu u poloni protyvnyka [Ways of forming the readiness of future border guard officers to counteract negative informational and psychological influence in enemy captivity]. *Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: pedagogical sciences*.

ОБДАРОВАНА ДИТИНА У ЧАСОПРОСТОРОВИХ ВИМІРАХ УЯВИ (НА МАТЕРІАЛІ ОПОВІДАННЯ
“ТОДІ Я БУВ ПРОСТО УЛЬФ” У. СТАРКА)

No. 2 (37). pp. 274-291. DOI: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v37i2> [in Ukrainian].

11. Yurchak, Yu. (2025). Pedagogichni umovy pidhotovky maibutnikh ofitseriv do protydii nehatyvnomu informatsiino-psykholohichnomu vplyvu ahresora v umovakh informatsiinoi viiny [Pedagogical conditions for training future officers to counter the negative informational and psychological influence of the aggressor in the conditions of information war]. *Youth & market*. No. 1/233, pp. 168-173. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.322717> [in Ukrainian].

12. Yurchak, Yu. (2025). Eksperymentalne doslidzhennia pidhotovky maibutnikh ofitseriv prykordonnykiv do protydii nehatyvnomu informatsiino-psykholohichnomu vplyvu na osobovyi sklad [Experimental study of training future border guard officers to combat negative informational and psychological influence on personnel]. *Youth & market*. No. 2/234, pp. 118-125. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.324544> [in Ukrainian].

13. Yurchak, Yu. (2025). Deiaki metodychni porady shchodo formuvannia hotovnosti maibutnikh ofitseriv-prykordonnykiv do protydii nehatyvnomu informatsiino-psykholo-

hichnoho vplyvu na osobovyi sklad [Some methodological advice on forming the readiness of future foreign officers to counsel the negative informational and psychological influence on the personnel]. *Youth & market*. No. 7-8 (239-240), pp. 159-164. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.340081> [in Ukrainian].

14. Yurchak, Yu. (2025). Vykorystannia modeli formuvannia hotovnosti maibutnikh ofitseriv-prykordonnykiv do protydii nehatyvnomu informatsiino-psykholohichnoho vplyvu na osobovyi sklad [Using a model for forming the readiness of future border guard officers to counter the negative information and psychological impact on personnel]. *Academic Studies quarterly scientific and pedagogical journal*, No.2, pp. 53-60. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2025.2.8> [in Ukrainian].

15. Yurchak, Yu. (2024). Specificity of informational and psychological countermeasure of propaganda for personal membership during the first world war. *Pedagogy and Education Management Review*, No. 3(17), pp. 28-34. DOI: <https://doi.org/10.36690/2733-2039-2024-3> [in English].

Стаття надійшла до редакції 10.10.2025

УДК 821.113.6'06.09:37.091.212.3

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.342832>

Лариса Куца, кандидат філологічних наук, доцент
кафедри філологічних дисциплін початкової і дошкільної освіти
Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4877-9626>

ОБДАРОВАНА ДИТИНА У ЧАСОПРОСТОРОВИХ ВИМІРАХ УЯВИ (НА МАТЕРІАЛІ
ОПОВІДАННЯ “ТОДІ Я БУВ ПРОСТО УЛЬФ” У. СТАРКА)

У статті розглядається феномен уяви обдарованої дитини на матеріалі автобіографічного твору У. Старка. Звернуто увагу на два етапи творчого самовираження персонажа: прояви уяви у просторах дому (ігри) і школи (уроки малювання і написання творів). На основі аналізу найновіших педагогічних праць простежено мотивацію інтелектуальної поведінки Ульфи, яка у багатьох епізодах твору ілюструє його первинні практики оперування словом. З'ясовується чинники звернення автобіографічної свідомості автора до часу власного дитинства як специфічного світу, у якому живе його обдароване (творче) “Я”. Гармонійне балансування уяви-фантазування та слова, високий інтелект, активна допитливість, сформована у батьківському домі і в перші шкільні роки, оригінальна система дитячих цінностей сигналізують становлення великого таланту в майбутньому.

Ключові слова: дитинство; уява; фантазування; гра; обдарування; інтелект; батьківський дім; слово; вольовий імператив.

Лім. 11.

Larysa Kutsa, Ph.D. (Philology), Associate Professor of the
Philological Disciplines of Primary and Preschool Education Department,
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4877-9626>

THE GIFTED CHILD IN THE SPATIOTEMPORAL DIMENSIONS OF IMAGINATION (BASED
ON THE SHORT STORY “THEN I WAS JUST ULF” BY ULF STARK)

The article examines the phenomenon of imagination in a gifted child based on U. Stark's autobiographical story. The focus is placed on two stages of the character's creative self-expression: manifestations of imagination within the spaces of home (games) and school (drawing and writing lessons). Based on the analysis of recent pedagogical studies, the author traces the motivation behind Ulf's intellectual behavior, which, in many episodes, illustrates his early practices of verbal creativity. The article explores the factors that motivate the author's autobiographical reflection on his own childhood as a specific world inhabited by his gifted (creative) “Self.” The harmonious balance between imagination, fantasy, and language; high intelligence; active curiosity formed in the parental home and early school years; and an original system of child values all signal the emergence of great talent in the future.